

נועם אליעזר

חקרי משפט

עמותה לחקר המשפט היהודי (ע"ד)

שיעורי מורינו הגאון רבי אליעזר רוט שליט"א

במדבר תשפ"ב * מס' 235

❖ בענין אהרן הכהן בכור לנבואה שכבר נתנבא במצרים

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני. ואלה שמות בני אהרן וגו'. אלה שמות בני אהרן הכהנים וגו'. וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני וגו' (במדבר ג', א' ב' ג' ד').

בפירוש הטור על התורה (כאן) כתב: "יש מפרשים, במנין ישראל ולוים כתוב במדבר סיני, ובאהרן כתיב ואלה תולדות וגו' בהר סיני, לפי שאהרן נבחר במצרים שנאמר (שמות ד', י"ד) הלא אהרן אחיך הלוי, אבל הלויים נבחרו במדבר". - ומקור דבריו הוא בפירוש הרוקח על התורה (כאן).

כמה שנתנבא אהרן הכהן במצרים

א) הנה אהרן הכהן כבר נתנבא במצרים, וכדכתיב ביחזקאל (כ', ז') "ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו אני ה' אלהיכם". ופירש רש"י: ואומר אליהם אהרן ניבא להם נבואה זו קודם שנגלה הקב"ה על משה בסנה, וזהו שנאמר (שמואל א', ב') לעלי הנגלה נגלתי אל בית אביך בהיותם במצרים וגו'. עכ"ל. - וכיו"ב בהא דכתיב בשמועל (א' ב' כ"ז) "ויבא איש אלהים אל עלי ויאמר אליו כה אמר ה' הנגלה נגלתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה". ופירש רש"י: "הנגלה נגלתי אל בית אביך. מכאן שנתנבא אהרן במצרים, ומה היא הנבואה, הוא שנאמר (יחזקאל כ', ז') ואומר אליהם איש

שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים את תטמאו. הנגלה נגלתי הידעתם כי הטובה הזאת והגדולה הזאת נתתי לאהרן". עכ"ל.

האם אהרן כבר נבחר או שעתידי להבחר

ב) ובעיקר דברי הטור והרוקח דאהרן הכהן נבחר במצרים, יעו' בזבחים (ק"ב): דגרסינן, הלא אהרן אחיך הלוי (שמות ד', י"ד), והלא כהן הוא, אלא הכי קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו הוא כהן ואתה לוי. - ויעו' כיו"ב במדרש רבה (במדבר פרשה ג' פסקא י"ז) דגרסינן, אמרו רבותינו ז"ל הלא אהרן אחיך הלוי, וכי מאחר שאמר אחיך איני יודע שהוא לוי, אלא א"ל ראוי היית להיות כהן והוא לוי, ולפי שאתה מסרב על דברי תהיה אתה לוי והוא כהן. ע"ש. - והחילוק בין גירסא דגמ' למדרש הוא האם נעשה עכשיו אהרן כהן, או שלעתיד יהיה כהן. דבגמ' מבואר שעכשיו נתכהן כדאמרין "והלא כהן הוא", "עכשיו הוא כהן", אולם לישנא דהמדרש רבה הוא לשון עתיד, שראוי להיות משה כהן, ומפני שסירב נעשה משה ללוי ואהרן לכהן. ויעו' בהגהות הרש"ש במדרש רבה שם, שהעיר כן, וז"ל: "ולשון הגמ' והלא כהן הוא, ולא הבנתי יפה וכי מאז נתכהן". עכ"ד. - ומדברי הטור והרוקח שכתבו לפי שאהרן "נבחר" במצרים, משמע דכבר במצרים נעשה כהן.

בגדר אין קודש חל על קודש

ג) ובביאור הענין שכבר נתקדש אהרן הכהן במצרים, ביאר ה"משך חכמה" (כאן, במדבר ג',

ב') דהיינו משום דאין קודש חל על קודש, דמכיון שקדושתו היה כבר במצרים, כדאיתא בזבחים (ק"ב): ממילא גם כן לא היה אהרן במנין הפקודים, כדאיתא בבכורות (ד'). דתניא למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין. וביאר ה"משך חכמה", דכשם דבכור של לויים לא הפקיע, וכדאיתא בבכורות (ה'). דשאל קונטרס השר את רבן יוחנן בן זכאי בפרטן של לויים אתה מוצא עשרים שונים אלף ושלוש מאות, בכללן אתה מוצא עשרים ושנים אלף, אותן שלש מאות להיכן הלכו, א"ל אותן שלש מאות בכורות היו, ואין בכור מפקיע בכור, מ"ט אמר אביי דין לבכור שיפקיע קדושת עצמו. ה"נ היה אהרן בכור ולא הפקיע את הלויים, דאין קודש חל על קודש.

ביאור ה"משך חכמה"

ויעו"י"ש ב"משך חכמה שביאר הדקדוק בפסוק שהיה אהרן בכור, וביאר דהיינו בכור לנבואה, וכמפורש ביחזקאל (כ', ז') ובשמואל א' (ב', כ"ז) וכמשנ"ת, דאשמעינן בזה שקראו הכתוב בכור דדינו של אהרן כבכור שאינו פוטר. אבל באחת הוא מטעם אחר, דבכור הוא מטעם דפוטר את עצמו, משא"כ אהרן הוא מטעם שנתקדש בקדושת כהונה כבר ממצרים, ומהאי טעמא אינו פוטר בכור מישאל כיון שכבר הוא קדוש, ואין קדושת הישראל יכולה לחול עליו, דאין קודש חל על קודש.

מאות פדיון הבן לתינוק שלא מלווה

חקרי משפט

עמותה לחקר המשפט היהודי

(ע"ר) מס' 580442473

לעמותה אישור מס הכנסה

לפי סעיף 46

לפקודת מס הכנסה.

משרד:

רח' הרב קוטלר 21 ב"ב,

טל/פקס: 03-5785091

דוא"ל:

chekermishpat@gmail.com

Chikrei Mishpat Institute

Office:

21 Harav Kotler St.

Bney Brak

Tel / fax: 03-5785091

מהר"י אסאד (יו"ד סימן רס"ז), ובתשו' "טוב טעם ודעת" (תליתאה ח"ג סימן קל"ד) ובספר "יד שאול" (יו"ד סימן רס"ו סעיף י"א).

בתשו' "חתם סופר"

ד) ובתשו' "חתם סופר" (יו"ד סימן ש') כתב דכל דברי הראנ"ח הנ"ל הוא דוקא לכתחילה, ולא לעיכובא, אלא רק דצריך להקדים המילה כשאפשר למולו באותו היום. - וז"ל: "בתינוק אשר מחמת חולשתו לא נימול בזמנו, והגיע זמן פדיונו, שכתב ש"ך סימן ש"ה בשם ראנ"ח דיש להקדים מילתו, אעפ"י שהוא שלא בזמנו יש להקדים קודם פדיון שהוא בזמנו. ובספר בית לחם יהודה כתב היינו אם שניהם ביום אחד, אבל להשהות הפדיון עד שיהיה ראוי למול לא סלקא דעתא, יפה כתב הבית לחם יהודה כי מי תלה פדיון או שום מצוה במילה כו'. והא דכתב ראנ"ח דביומו יש להקדים מילה, יפה כתב, כיון דתחלת כניסת ברית היה על ידי מילה, וכל גר אינו נכנס לדת יהדות אלא על ידי מילה, וילפינן מדכתיב ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא על ידי מילה וטבילה, ועיין רמב"ם בפ"ג מאיסורי ביאה. אם כן ראוי שתקדים בגופו קודם שיעשה מצוה אחרת בגופו, אף על פי שאינו מעכב מכל מקום אחר שאז היה תחילת כניסתו לברית על ידי מילה ושוב קבלנו התורה, אם כן מנוי המצוה הוא שיהיה העושה מצוה מל ולא ערל". עכ"ד החתם סופר. - וע"ע בספר כלי חמדה (כאן סימן ב' סק"ד).

פקד כל בכור זכר בבני ישראל

(במדבר ג', מ')

בתשו' הראנ"ח סי' ע"ט

א) הנה הש"ך ביו"ד (סימן ש"ה ס"ק י"ב) הביא מתשו' הראנ"ח (סימן ע"ט) שתינוק שלא מלו אותו אפילו מחמת אונס, כגון שהיה חולה, אין לפדותו. ונימוקו, דהמילה היא אות על הכנסת ברית, ואי לא קבלת הברית אין חיוב למצות פדיון הבן כלל, ולכן אין לקיים מצות פדיון הבן עד לאחר הברית.

קושיות ה"צמח צדק"

ב) ובתשו' "צמח צדק" (סימן קכ"ח) הקשה, דהרי עם ישראל לא מלו במדבר, ואפ"ה נצטוו לפדות בנייהם. וחזינן דאפילו תינוק שלא מחל חייב בפדיון הבן. - והיינו דה"צמח צדק" נקט בדעת הראנ"ח שאפילו בגוונא שאי אפשר למול את התינוק אין להקדים את הפדיון. ולפי זה הקשה מהא דמצינו בפדיון הבכורים במדבר שהיה קודם שנימולו.

ביאור ה"חיים שאל"

ג) אולם בתשו' "חיים שאל" (ח"א סימן ל"א) נקט מחמת קושיא זו, דבהכרח כל חידושו של הראנ"ח הוא דוקא כשאפשר למול את התינוק באותו יום, והנידון הוא על קדימה, בזה ס"ל להראנ"ח דאין לפדותו קודם המילה, אבל כשאי אפשר למולו באותו יום, שפיר יפדנו מיד. - וכיון בכתב היעב"ץ בספר "מגדל עוז" ליעב"ץ (פלג ג' אות ט"ז), ובשו"ת

